Süvöltõ

Az E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület lapja

XVI. évfolyam 2007/1.

Manapság a kertészeti árudák tele vannak ezernyi nemesített, és távoli földrészekrõl behozott díszcserjékkel. - Mindeközben lassan elveszítjük szem elõl azt a tényt, hogy a természet szûkebb pátriánkat sokkal szebb és hasznosabb cserjékkel népesítette be… Fedezzük fel a galagonyát! ...8. oldal

1%

Önnek semmi, a társadalomnak hatalmas támogatás
Az egy százalékról. ...12. oldal

Süvöltő

Környezetvédelmi folyóirat
Az E-misszió Egyesület lapja
XVI. évfolyam 2007/1. szám

Szerkesztők: Tömöri László, Csige Anikó, Kolos Lívia, Karásziné Gulyás Edit, Priksz Gábor, Szigetvári Csaba

Kiadja és terjeszti:
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület
Postacím: 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6.
e-mail: emisszio@e-misszio.hu
Telefon: Tel.: 42/423-818

Megrendelhető:
az Egyesület címén,
egy szám ára: 200 Ft
előfizetési díj egy évre: 1000 Ft
Az Egyesület tagjainak ingyenes.

Utánközlés nem tilos, hanem kívánatos! - Kérjük azonban a forrás feltüntetését! A lapban közölt írások nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség véleményét.

Készült a START Rehabilitációs Kht. Nyírségi Nyomda üzemében, környezetbarát papírra.
Nyíregyháza - 2006 -
Felelős vezető: Balogh Zoltán vezérigazgató

A kiadványt támogatta a Környezetvédelmi Minisztérium és a Nemzeti Civil Alapprogram.

Köszönet mindenkinek, aki segített, hogy ez a szám (is) létrejöjjön. Várjuk a további cikkeket, írásokat, fotókat, képeket konstruktív véleményeket!

20 éve
Nálunk minden nap Föld Napja

1%, HOGY SEGÍTHESSÜNK...

...AZ ELÁRVULT MADÁRFIÓKÁKON

TARTALOM

Örök(zöld) gondolatok
- A tavalyi termés 3
Reklamáció
- Kínai karácsony 4
Ajánló. 5
”Shell, takarítsd fel!”. 6
Az olajipar bûnei 7
Mindennapi cserjéink
- A Galagonya 8
Az év madara a mezei veréb. 10
Az év fája a szelídgesztenye 11
Az egy százalékról 12
Erdei iskolánk bővítése 13
Palackba zárt víz 14
Víztakarékosság 14
Az élő hagyomány 16
Természetes vitaminpótlás 17
Zöldfülü - gyerekeknek 18
Aktuális 19

Kedves olvasó!

Ebben a rovatban mindig aktuális dologról kellene írni. Sajnos egy téma, a klímaváltozás mindig aktuális. De vajon zavarja-e az embereket az időjárás szemmel látható változása? Hiszen most télen kevesebbet kell fizetni a fűtésért, könnyebb a közlekedés, nem kátyúsodnak az utak, lehet biciklivel járni, és persze nem fázunk annyira. Persze sokan hiányolják a havat, a téli mókákat, de ismerjük el, a hétköznapokon jól jön nekünk, hogy nem tombolnak a mínuszok.

Persze egyre többen gondolnak bele, hogy ez így nem jól van, hogy meglesz ennek a böjtje. A legnagyobb aggodalom, hogy jönnek majd a hidegek márciusban, áprilisban. Ez előfordulhat, de sokkal komolyabb veszély, hogy nagyobbak lesznek az árvizek, nem fognak úgy teremni a növényeink, új kártevők jelennek meg. Földünk egyes területeit elöntik a tengerek, éhezők, menekültek árasztják el Európát. Vagy éppen mi válunk éhezőkké? Tehát nem lehet elmenni a káros következmények mellett.

Azon túl tegyük fel, hogy elismerjük, a klímaváltozás egy létező és rossz dolog, sajnos nem következik egyből, hogy azt is elismerjük, hogy ezért az ember a felelős. Ennek az ügynek, azaz a felelősség elkenésének az élharcosai az amerikaiak, vagyis néhány, az amerikai kormány által is támogatott kutatóintézet. Hétről, hétre felbukkan a hír, miszerint újabb tudósok bizonyították, hogy a melegedés egy természetes folyamat. Szerencsére könnyen átlátunk a szitán. Az amerikai gazdaságpolitika fél attól, hogy a CO_2 kibocsátás csökkentése versenyhátrányt okozna a világpiacon. Így mindent megtesznek, hogy kibújjanak a szigorítások alól, teszik ezt akár tudományos eredmények meghamisítása, vagy legalábbis furcsa értelmezésének árán.

Mindezek után az utolsó kérdés, mely minden környezeti ügy esetén visszaköszön: Hogyan függ össze ez az egyes emberek tevékenységével? Hiszen ha sokan félnek is a klímaváltozástól és elismerik, hogy ez egy létező probléma, sőt, azt is tudják, hogy ezért az emberek kibocsátása a felelős, mégis továbbra is beülnek reggelente az autóba. És persze…

Priksz Gábor

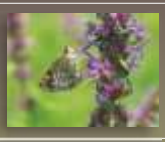

Címlapfotó: Baranyi Tamás

Tükrös busalepke *(Heteropterus morpheus)* - Nem védett. Eurázsiai elterjedésű faj, amely Magyarországon hegy- és dombvidékeinken csaknem mindenütt előfordul, az Alföldön ritka, főként északkeleti részén található nedves, hűvös mikroklímájú lápréteken, mocsárréteken. A Nyírségben ritka és lokális. 2005-ben a Nyírség egyik legszebb lápi élőhelyén, az álmosdi Daru-lápban észleltük, 2006-ban pedig Piricse környékén. A Beregi-síkon jóval elterjedtebb és gyakoribb.

A tavalyi termés

Megszokhattuk: mióta feltalálták a nagyüzemi gazdálkodás, az utak mentén mindig utalást találunk az azévi gabonatermés nagyságára. Másképp mondva, a föld által újjászült magok mekkora értéket képviselnek éppen. De mondom, ez csak manapság van így. A nagyapák idején tudniillik még elképzelhetetlen volt, hogy szanaszét hulljanak az éltető szemek. Amiket egyszerűen életnek hívtak eleink. Hiszen, ha nem volt belőlük elég, hát meghaltak éhen.

Csak ehhez képest furcsa, hogy Rakamaz és Tokaj között - különösen a benzinkúthoz legközelebbi híd körül - garmadában állt a gabona egész nyáron. Volt, amikor már szinte nehezítette a haladást a hulladékká lett hullaték, s ennyi bizony meghaladta madaraink befogadóképességét is. Korai magömlés és (nem)késő bánat! - írhatnám viccesen, de sajnos nincs ebben semmi megmosolyognivaló.
Tragikusnak inkább nevezném hozzáállásunkat a föld hozadékaihoz. Mert míg van hely e földön, ahol az éhezés a legnagyobb gond, máshol a pazarlás szüli a bajokat. (Bár mi, magyarok bizonyára szívesen cserélnénk a német és holland polgárral, akinek a legnagyobb gondja, hogy a háza elé kihordott lim-lomokat szétdobálják a keleti „köztes gazdák”.)

Hogy ez a dolog a tékozlással régen sem volt másként, arra érzékletes utalás Antonius mondata, ami kétezer évvel ezelőttről int: „A gazdag inkább áhítja a feleslegeset, mint a szegény a szükségeset.”
A fogyasztás kényszerében és rabságában az emberekben jószerivel már nem is tudatosul, hogy ennek - ha nem is szó szerint, böjtje lesz - mert éheznünk azért általában nem kell -, de hátulütői mindenképp. Mert idő előtt kifogynak készleteink, a magokhoz foghatóan a földben meglapuló nyersanyagok, és ezzel saját életünk is megnehezedik. Hiszen, miközben a munkában majd' megszakadunk, értelmetlen haszontalanságokra keresünk. Jóval többet dolgozva és áldozva mindazon javakért, amiknek alig kimutatható a hatása életünk minőségére. Boldogságunkra és úgynevezett kényelmünkre.

De maradjunk csak a föld terhénél, akarom mondani, termésénél. Amiből annyi van, amennyi, esetleg még eltárolunk belőle valamennyit. De hogy mennyi ebből az elég?
Egy világhírre szert tett, csak idehaza senki által nem ismert magyar szerzetes, bizonyos Székely Bordeaux Ödön számolta ki, hogy négyen, napi négy óra munka árán negyedhektárnyi területen megtermelhetik az egész évre való napi betevőt.
Ilyesmiről Thoreau-nál, a mi Petőfinkkel egy időben élő, de gondolatait a világszabadságnál jóval kisebb dolgokon járató tudós telepesnél is találunk bőven utalásokat. Egy finn embertárs meg egyenesen arra a következtetésre jutott nemrég, hogy ha mindenki csak a szükségletei szerint venné igénybe ama földi javakat, s a tetejében valami értelmet vinnénk (mező)gazdálkodásunkba, akár még húszmilliárdan is elélhetnénk boldogan ezen a bolygón. Ami ugye elképesztő, s azon belül „lesújtóan kecsegtető” számadat - főleg ahhoz képest, hogy ma ennek harmada se képes boldogulni, s maximum e harmadnyi ember harmada mondhatja el magáról, hogy mindene megvan, ami nélkül élni sem lehet. (A betevő falat, tudjuk, ezek között nem is mindig a legelső, hiszen víz nélkül még addig sem lehet élni, mint élelem nélkül. S a források e tekintetben még inkább apadnak…)

Szóval csak ehhez képest furcsa az útra kiömlő termény, és az út végén, a legközelebbi nagyvárosban észlelt furcsaság. Mert az is megérne egy hasonló eszmefuttatást, mit kereshet vajon a nyíregyházi zöldséges-standon őszidőn, tehát almaérés idején a darabonként 112 forintért vesztegetett külhoni almafélesége (azt mégsem írhattam, hogy almának látszó tárgy, noha az íze alig-alig emlékeztet az almáéra). Persze odaírhatjuk ezt is a brazil baromfi, szlovák sertés, spanyol rózsa, holland sárgarépa, olasz szőlő, miegymás mellé. Hogy nem az itteni napfény érlelte meg, illetve idegen anyaföld nevelgette ezeket a bizalmunkat elnyerő, vagy csak jobb híján megvásárolt meseszép gyümölcsöket, az ugye a dolognak csak az egyik fele. Hiszen attól válik igazán önmagunkkal szembeni merényletté mindez, hogy még ide is kellett hurcolni messzeföldről az elméletileg - vagyis hát, adottságainkat véve - csakis drágábban megtermelhető portékát. Ez pedig már globálisan is gond. Épp annyira, mint amikor Szicíliából visznek Spanyolország legcsücskébe kamionszámra halat. (És akkor Kínát még bele se kevertük.)
Igen, a fél Földközi-tenger megkerülésével, és a föld mélyrétegeiből már csak valameddig kiszipolyozható hajtóanyag elpazarlásával valami olyasmit, amit ott is ugyanúgy ki tudnának fogni a vízből. A jó példákkal, s úgy általában minden tekintetben előttünk járó Európában tudniillik ez is járható út.
Thoreau és Székely Ödön pedig foroghatnak a sírjukban.

Rétközi Márta

Kínai karácsony

Rég volt már, hogy e cím alatt arcába másztunk az arcátlanoknak, s odacsördítettünk szellemkorbácsunkkal a termékeikből falat építő bóvlibrigádoknak. De most újult erővel támadunk vagyis hát, verjük vissza utóbbiak megmegújuló rohamait. A kesztyűt ugyanis, amióta csak létezik kereskedelem, nekünk kell felvenni , ők már eleve kesztyűs kézzel, a kulturáltság látszatát keltve közelednek felénk.

Az idő persze az ő szemszögükből most sem telt hiába. Mert ama utolsó jelentkezés óta nem csak a levelek hullottak le e keletivel kevert nyugati klímán, de levonult egy karácsony is. Amit a mi saját kis nyelvtanunkban harácsonynak hívunk, nyilván nem véletlenül. A szeretet jegyében és Jézus Krisztus nevében tovább növekedett tudniillik az az ajándékokból emelt képletes fal, ami nagyon is valóságos szemétdombokban, illetve hegyekben realizálódott a másik oldalon. Illetve lehet, hogy konkrétan még nem kerültek a mindannyiunk kollektív bűneként kezelhető kacatlerakókra a pár hete kicsomagolt kínai nyavalyák. Jobb, ha tőlünk tudjátok meg, a karácsonyfák alatt már tavalyelőtt is az ottani gyártmányok alkották a gazdát cserélő kütyük és hóbelevancok nyolcvan százalékát, beleértve persze e karácsonyfák díszeit is, noha nekik még karácsonyuk sincsen! - de mint látjuk a tendenciát, ami késik, nem múlik. Szinte programozhatóan köt ki egyre rövidebb idő alatt egyre több holmi ama szemétből lévő dombokon, sőt, hegyeken. (Apropó! Tudjátok, mi mostanában az Alföld legmagasabb pontja? Nem fogjátok kitalálni: a kilométerekről látszó debreceni hulladékhegy!)

S ami a legfurcsább: a látszólag egyre olcsóbb, de abszolút értékben egyre nagyobb áron megfizetett mindenféle vándorlása a térképen a természetben megfigyelhető körforgást utánozza. Mert a feladóhely ugyanúgy az a bizonyos nagy keleti ország, mint a hulladékká lett műanyagholmi végső nyughelye, illetve újrafeldolgozója. Az olthatatlan olajszomjtól és örök energiaéhségtől gyötört birodalom ugyanis nem szégyelli szeméttel elverni éhségét, betapasztani a gyomra helyén tátongó lyukat. Következésképp, ami nálunk teher, ott még érték. Erre pedig már csak azért se legyünk büszkék, mert a következő szállítmánnyal pulóverré, WC-kefévé, mobiltelefonná és számítógéppé alakítva kapjuk is vissza kiivott pillepalackjainkat és levedlett pulóvereinket.

Igen, a világ már csak ilyen kicsiny és körmönfont! Így pedig magunk sem tudjuk, mit teszünk, amikor hagyjuk tönkretenni és leszerelni szinte már szó szerint kézműés könnyűiparunkat, átengedjük kereskedelmünk nagyobbik szeletét a tucatholmijait és tömegtermékeit reánk tukmáló külföldieknek. Piacainkra szert tett európai barátainknak. Úgy tűnik, a sorsunk már megint ez: felőrlődni a Nyugat és a Kelet közé szorultan…

De persze az olasz divattervezők, amerikai számítógépcégek és japán autógyárak helyzete is hasonlóan szorult, biztonságban semmi esetre sem érezhetik magukat a fokozódó kínai fenyegetésben. Mert jön, jön, jön a sárga veszedelem! S ez bizony már nem az elődök száján elkopott közhely, ez a lehető legvalóságosabb veszély. Egy német szerző könyvéből másolom:

„Kína látványos gyorsasággal közelít a gazdasági világhatalmi státushoz s ha eléri, a világgazdaság és a nemzetközi politika igencsak átalakulhat. A hajdan magába zárult nagy birodalom a XXI. század első felében a világgazdaság meghatározó tényezője lesz. Ennek következményei óriásiak lehetnek. A mindennapok embere fogyasztóként, munkavállalóként, menedzserként szintén érzékelheti a kínai növekedés következményeit.

Miért emelkedik az olaj- és a gabonaár?
Mi az acélhiány oka?
Miért nő a munkanélküliség Nyugaton?
Mitől tágul az ózonlyuk?

A válasz mindig ugyanaz: nem kizárólag, de elsősorban Kína miatt. Apokaliptikus próféciákat évek óta hallani, főleg az USA-ban, de ezek a kínai posztkommunista rendszer összeomlását jósolják, miközben Kína gazdasága egyre erősebb. Több ezer éves kereskedőországról van szó: a tehetséges kínaiak megreformált hazájukban végre azt tehetik, amivel mindig is a legszívesebben foglalkoztak: pénzt keresnek."

És Wolfgang Hirnnek már csak azért is el kell hinnünk, amit ír, mert immár húsz éve visszajáró lélek, így van is bőven összehasonlítási alapja azzal a korábbi Kínával. Ami az európaiak és japánok által száz éven át elnyomott és megalázott országból ismét és egycsapásra ugrásra kész óriástigris lett. De akit a téma még inkább érdekel és ingerel, az olvassa el a német úriember HVG Könyvek sorozatában tavaly megjelent döbbenetes művét, ami eloszlat végre egy-két félreértést és ősi tévhitet. S aminek találó címe: „Kína A nagy falat". Mert ha ennyiből nem derült volna ki, abból ki fog:

Keleten a helyzet változik.

Técsi Zoltán

* *

Állatvédõk figyelem!

Megújult az Állatbarát Alapítvány honlapja. Segítségével bepillantást nyerünk az Állatotthonba, megismerhetünk néhány örökbefogadásra váró kutyust. Megtudhatjuk, milyen módon válhatunk az Alapítvány önkéntesévé, így például azt, hogyan vehetjük ki részünket a nehéz sorsú állatok megmentésében, vagy kreativitással, kézügyességgel hogyan segíthetjük az állatvédelmet. A fórumon többek között beleszólhatunk abba is, mit látnánk szívesen a következő „Fesztivál az állatokért" rendezvényen.

Többet is megtudhatsz, ha rákattintasz a www.allatbarat.com címre.

* *

JANE GOODALL: A REMÉNY GYÜMÖLCSEI

- Kalauz az ésszerű táplálkozáshoz

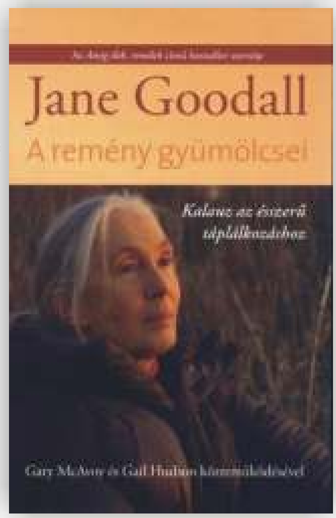

A kötet kézbe vételekor az első kérdés, hogy miért ír Jane Goodall, a "csimpánzhölgy" a helyes táplálkozásról könyvet. Erre a kérdésre már a bevezetőben megkapjuk a választ: „Emberek halnak bele a túlzott evésbe, miközben Afrika népe, amelyet otthagytam, éhezik. Nem segíthetek csupán a csimpánzokon, amikor az emberek is a túlélésért küzdenek."
A tudós tisztán és érthetően mutatja be globális világunkat, amelyben élelmünk és ivóvízkészletünk nagy része néhány mamutvállalat kezében összpontosul; és ezen óriáscégek egyetlen célja a profit növelése bármi áron, akár az emberiség kárára. Ezt az állítást Goodall rengeteg példával támasztja alá. Olyan történeteket mesél el, amelyekkel ő maga is szembesült világkörüli útjai során. Sokszor nagyon ijesztő és szomorú képeket fest elénk (például sertéshizlaldákról, baromfineveldékről), ám a sötét valóság ellenére optimistán fordul olvasóközönsége felé.
Meggyőződése, hogy a fogyasztók együttes erővel meg tudják változtatni a gazdasági irányvonalat azzal, hogy gondosan megválogatják, milyen és honnan származó élelmiszereket vásárolnak meg, készítenek el. Ezt szintén sok-sok sikeres, eredményes történettel támasztja alá (például olyan farmerekről mesél, akik legyőzték a nagyvállalatokat). Ezen kívül majdnem minden fejezet végén nekünk, olvasóknak ad ötleteket, tanácsokat, miként változtathatunk étkezési szokásainkon saját és Földünk egészségének megóvása érdekében. Ezek nagyon könnyen megvalósítható megoldások, nem igényelnek nagy erőfeszítést, csupán kicsit nagyobb odafigyelést élelmiszereinkre.
Ezt a könyvet tulajdonképpen úgy kellene használni egy háztartásban, mint a konyhai receptkönyveket. Hasznos útmutatást ad minden olyan ember számára, aki meg akarja óvni szerettei és környezete egészségét.

(Athenaeum 2000 Kiadó 2006, 304 oldal, 2690 Ft)

Sziválk Ildikó

„Shell, takarítsd fel!”

Holland Antillák, Curacao

“Felszólítjuk a Shell magyarországi vállalatát is, hogy évi több milliárd forintos nyereségéből járuljon hozzá a kárenyhítéshez!”

Dél-Afrikai Köztársaság, Durban

A Shell nemzetközi vállalat több mint 5000 milliárd forint adózás utáni nyereséget ért el 2006-ban. Az olajóriás erre a profitra többek között a globalizáció kihasználásával, a beruházásaikkal érintett emberek és a környezet kizsákmányolásával tett szert.

A nemzeti kormányok már nem képesek ellenőrizni a multinacionális vállalatokat, melyek egyetlen célja a profit. A Magyar Természetvédők Szövetsége a Föld Barátai nemzetközi környezetvédő szervezet kampányához csatlakozva felszólítja a Shellt, hogy 2006. évi nyereségének egy részét az általa okozott károk enyhítésére fordítsa! Független tanulmányok szerint az okozott közvetlen károk helyreállítása csak a 9 legproblémásabb beruházás esetében is elérik az 5000 milliárd forintot.

A Shell ámokfutása

Nigériában a SHELL gázégetése okoz súlyos egészségügyi gondokat és járul hozzá jelentős mértékben az éghajlatváltozáshoz. Évente 600 millió köbméter gázt éget el a Shell, amely Afrika egész évi gázfelhasználásának a 40 százaléka.

Írországban egy tervezett olajfinomító és olajvezeték veszélyeztet természetvédelmi területeket és védett élőhelyeket, mely ellen a helyi lakosok már évek óta tiltakoznak. A keletkező veszélyes hulladékot a közeli védett öbölben tervezik lerakni.

A Holland-Antillákon a Shell jogi trükkökkel szabadult meg olajfinomítójától egy dollárért, nem vállalva felelősséget a hátrahagyott súlyos környezeti károkért. A finomító környezetében élők közül minden tizedik ember szenved valamilyen légzőszervi megbetegedésben.

Brazíliában a bíróságnak kellett felszólítania a Shellt, hogy hagyjon fel veszélyes hulladékának lerakásával, amely elszennyezte a talajvizet és ennek következtében a helyi lakosok vérében is nagy mennyiségű nehézfémet találtak.

További információ: www.shelladvert.org

A Föld Barátai szervezet ez alkalommal egy tanulmányt publikált, amely a Shell kilenc környezetpusztító beruházását vizsgálja meg és tesz konkrét javaslatokat a környezetben és a helyi közösségekben tett károk helyreállítására. A nemzetközi környezetvédő szervezet Hollandiában és Angliában közel 7000 ember aláírásával fizetett hirdetéseket jelentetett meg, hogy rávegye a Shell-t a felelősségteljes viselkedésre.

A Shell 2005-ben 5 000 milliárd forint nyereségre tett szert. Forgalma közel 80 000 milliárd forint volt, mely Magyarország bruttó nemzeti össztermékének közel négyszerese. Az olajóriás erre a profitra többek között a globalizáció kihasználásával, a beruházásaikkal érintett emberek és környezet kizsákmányolásával tett szert. Az említett tanulmány a Shell kilenc beruházását elemzi négy kontinensen, ahol a környezet, a helyi közösségek és az emberek egészsége súlyosan károsodott.

A Föld Barátai által készített tanulmány letölthető innen:
http://www.foei.org/publications/pdfs/mdshellh.pdf

Fidusz (FIDRICH Robert)
MTVSZ/FoE Hungary
http://www.mtvsz.hu
drotlevel:fidusz@mtvsz.hu
#skype: fidusz

Friends of the Earth International

Az olajipar bûnei

- többek között: -

Éghajlatváltozás
Habár az éghajlatváltozás jelei már mindenki számára egyértelműek, az olajcégek még mindig dollármilliókat költenek arra, hogy ezt megkérdőjelezzék. Tudósokat, politikusokat vásárolnak meg, hogy azt a látszatot keltsék, az időjárás megváltozása még mindig kérdéses.
Ugyanazokat a tanácsadókat alkalmazzák, akik pár éve még a dohányzásról állították, hogy egészséges.

Korrupció
Nigéria példája jól mutatja, hogy egyes országokban az olajvagyont hogyan lopják el az olajvállalatok és a korrupt kormányok, miközben a lakosság a legnagyobb szegénységben él. Nigéria a világ 8. legnagyobb olajexportőre. Ennek ellenére a lakosság fele él napi egy dollárnál kevesebből.
Számítások szerint az olajbevételek közel felét elherdálják, ellopják, a maradék nagy részét pedig fegyverekre költik.

Közösségek szétrombolása
A fejlődő világban az olajipari beruházások rendkívül nagy hatással vannak nemcsak a természeti környezetre, hanem a társadalomra is. A Bankfigyelő Hálózat ilyen beruházásokat vizsgálva megállapította, hogy a prostitúció, embercsempészet és AIDS betegek száma is nőtt ezeken a területeken. Az érdekérvényesítő képességgel nem rendelkező helyi közösségek szinte mindig vesztesei a „fejlődésnek”.

Háborúk
Számos háborút robbantott ki közvetlenül vagy közvetetten az olaj. Már az Olajexportáló Országok Nemzetközi Szervezete, azaz az OPEC megalakulása is a Hatnapos háborúhoz kötődik. Azóta számos háború hátterében állt az olaj, a legismertebb öbölháborúktól kezdve afrikai polgárháborúkon át olyan eseményekig, mint a Nigériai Odi település 2483 lakosának lemészárlása.

Forrás: MTVSZ

Nigéria, Niger-delta

USA, Texas

* *

BODA ZSOLT: GLOBÁLIS ÖKOPOLITIKA

Hogyan enyhíthetünk globális környezeti problémáinkon? Képes-e összefogni ennek érdekében hat és fél milliárd ember, sokmillió vállalat és társadalmi szervezet, valamint közel kétszáz állam? Sikerül-e túllépnünk a nyilvánvalóan létező érdekellentéteken az összeomlás és a káosz elkerülése, a jövő nemzedékek jóléte érdekében?

Olyan nagy kérdések ezek, amelyeket kevés kutató mer föltenni a szakbarbárok korában. Hiszen egyszerűbb és biztonságosabb egy-egy szűk részproblémát körüljárni. És még ha egyesek föl is teszik ezeket, sokan közülük összeroskadnak a súly alatt: semmitmondó vagy zavaros eszmefuttatásokat kapunk.

Nos, Boda Zsolt és az ő "Globális ökopolitika" című kötete mindkét szempontból örömteli kivétel. A harmincas évei közepén járó közgazdász-politológus - aki nem mellesleg számos gőgös tudóssal ellentétben csöppet sem tartja cikinek, hogy tudományos tevékenysége mellett aktívan részt vegyen több civil szervezet munkájában is - bámulatosan széles látókörről tesz tanúbizonyságot, miközben biztonsággal mozog minden terepen. Lett légyen szó akár gazdaságról, akár politikáról, akár a civil társadalomról, mondataiból sugárzik a hitelesség, a hozzáértés. Bodának páratlan érzéke van ahhoz, hogy megkülönböztesse a lényegest a lényegtelentől, kiszűrje azt, ami igazán fontos, s így a lényeges dolgokat letisztultan, a lényegtelenek zavarásától mentesen jelenítse meg az olvasó számára.

A "Globális ökopolitika" nemzetközi színvonalú munka, az utóbbi évek egyik legjobb környezetvédelmi témájú könyve magyar nyelven. Nemrégiben pedig megkapta a Magyar Politikatudományi Társaság Kolnai Aurél-díját, mint 2004 legjobb politikatudományi publikációja.

(Helikon Kiadó, Budapest, 2004, 256 oldal)

Mindennapi cserjéink

Manapság a kertészeti árudák tele vannak ezernyi nemesített, és távoli földrészekről behozott díszcserjékkel.
Divattá is vált a jómódúak körében mindent teleültetni tujával, és egyéb flancos csodákkal.
Mindeközben lassan elveszítjük szem elől azt a tényt, hogy a természet szűkebb pátriánkat sokkal szebb és hasznosabb cserjékkel népesítette be, de sajnos ezek az őshonos növények mindinkább kiszorulnak lakóhelyünk közeléből, sőt, már az ősi mezsgyéken, árokpartokon is egyre ritkábban találkozunk velük. Rajtunk a sor, hogy megfordítsuk ezt a trendet. Például úgy, hogy újra felfedezzük őket.

GALAGONYA

Példának okáért a galagonyáról legtöbben csak annyit tudnak, hogy őszi éjjel izzik a ruhája (esetleg még annyit, hogy lánnyá válik, sírni kezd…). Azt már sokkal kevesebben tudják, hogy májusban, virágzáskor fehér menyasszonyi ruhát ölt magára, hogy méhek, bogarak és egyéb apró lények ezrei dongják körül. De ez még semmi.
Galagonyából három faj él hazánkban.
Leggyakoribb az egybibés galagonya: legelőkön, mezsgyéken, erdőszéleken, erdőkben található ez az akár 150 évig is élő bokor, vagy akár 10 méter magasságig is megnövő fácska alakú növény.

Ritkább rokona cseregalagonya, más néven kétbibés galagonya (ennek bogyójában az előző fajjal ellentétben két magvacska található). Ez a cserjefaj legfeljebb 4 méter magasságúra nő, 50 évnél ritkábban él tovább. Elsősorban hegyvidékeken gyakori, de találkozhatunk vele a Szatmár-Bereg vidékén, vagy éppen a nyíregyházi Sóstói-erdőben is.
A fekete, vagy ötbibés galagonya (ennek nem piros, hanem fekete színű a bogyója, és öt kis mag van benne) igazi ritkaság, védett faj. Hazánkban csak a Duna ártéri erdőiben fordul elő.

A galagonya élete lassan, de biztosan zajlik. A kikelt magonc viszonylag lassú növekedésű, de fokozatosan egyre több szúrós kis ágacskáival nem túl árnyékos helyen terebélyes bokorrá, esetleg fácskává nő. Ha pedig megemberesedik, akkor már törésnek, rágásnak, sőt, a tűznek is nagyon jól ellenáll, ugyanis kiváló a sarjadzó képessége. Néhány helyen (legelőkön, tisztásokon), ahol nagyon elszaporodik, éppen állhatatossága miatt problémákat is okozhat. Pedig tulajdonképpen csak alapvető ökológiai szerepét tölti be: több más cserjével együtt a beerdősödés első lépéseit segíti. A felhagyott kifejlődő bozót tüskés ágaival és árnyaló hatásával védi a felverődő fiatal fákat, amelyekből a későbbi tölgyesek faóriásai lesznek.

Termőre fordulása után, főként napfényes helyen bőségesen hozza májusi fehér virágait, majd ősszel piros (illetve fekete) bogyóit, amelyek tulajdonképpen miniatűr almácskák (ugyanis az alma rokona, mindketten a rózsafélék családjába tartoznak). A termések késő ősztől egész télen át a növényen maradnak, és kiváló táplálékot nyújtanak az itt telelő madarak számára.

Az ember is már régen felfedezte magának a galagonyát. Erre utal a sok, bensőséges viszonyt is eláruló népi elnevezés: májusfa, fehértövis, Isten gyümölcse, Isten fája.
Virágzó ágvégeit és terméseit évszázadok óta gyűjtik teának. A galagonyatea mindenekelőtt a megfáradt szív kíméletes gyógyszere: a szív vérellátásának javítása révén szívelégtelenség, ritmuszavar, érelmeszesedés ellenszere.
A stressz alatt álló szervezet számára vérnyomáscsökkentő, keringést serkentő, nyugtató hatása miatt is ajánlható. Mellékhatása hosszú

távú használatnál sem ismeretes. Hasonló elixír lehet a bőséges nektártartalmú galagonyavirágokból származó méz is.
Állíthatom, hogy már az is közérzetjavító hatású, ha egy szürke őszi vagy téli napon szembetalálkozunk egy szép piros bogyójú galagonyabokorral.

Fája igen jó tulajdonságokkal bír, értékes, bár ritkán szolgáltat használható „rönköt". Szórtlikacsú színes gesztű, kemény, nehéz finom szövetű. Szijácsa vöröses-fehér, gesztje barna. Az esztergályosok keresett fája. A régi időkben még gyökeréből is készítettek igényes fatárgyakat: pl. fésűt, kisebb dobozokat. Egyes források szerint a galagonya a legnagyobb hőt adó tűzifa; a belőle készített faszenet használták a vasérc feldolgozásához.

A galagonyához sok hiedelem és szokás is kötődik. Virágos ágait már az ókorban is mágikus erejűnek tartották, és Európa-szerte kimutatható egyes megtisztító és rontástól óvó szertartásokban. Ha pedig Szent Iván éjszakáján vagy mindenszentekkor alája ül az ember, tündérvarázslatban lesz része (erről Weöres Sándor verse is beszámol). A keresztény népi tradíció néhány helyen azt tartja, hogy Krisztus töviskoszorúja is galagonyaágakból volt. Angliában pedig él a csergalagonyának egy olyan változata, amely decemberben is virágzik: ezt a növényt a hagyomány szerint még Arimateai József (t. i. aki a Szent Grál ügyében is ludas) ültette először a szigetországban.

Becsüljük hát meg a galagonyákat! Ha kertünk van, ültessük sövénynek, vagy a kihasználatlan zugokba egyszerűen díszcserje gyanánt. Néhány év múlva akár madárfészkelőhely, vagy sünbúvóhely válhat belőle, télen pedig biztosan oda járnak majd terméseit csipkedni a madarak. Szaporításához mezsgyék cserjesoraiból, vagy felhagyott, bozótosodó legelőkből szedhetünk sarjakat. Védett területen, erdőben természetesen nem szabad ilyen kalózakciót végrehajtani. A szakirodalom egyetlen ellenjavallatot említ: mivel a galagonya a tűzelhalás köztesgazdája, alma, körte, birs közelébe ne kerüljön.
Ha pedig nincsen kertünk, akkor is gyűjthetjük teának virágzó ágait, semleges ízű édeskés bogyóit, és adózzunk tisztelettel, ha véletlenül egy idősebb, fává terebélyesedett példány kerül utunkban. S ha megérdemeljük, talán a tündérvarázslatban is részünk lesz.

Dr. Szigetvári Csaba

Mire jó?
A galagonyát a "szív gyógynövényének" is nevezik, mert bizonyítottan jó szíverősítő és szívnyugtató. Jótékony hatással van a fáradt, túlterhelt, stresszben élő szívre, javítja a szívizomsejtek aktivitását, serkenti a szívizom vérellátását. Teakeveréke értágító és vérnyomáscsökkentő hatású, fogyasztása javallt koszorúér-betegségek esetén. Segít a vérkeringési problémák enyhítésében, visszaszorítja az érelmeszesedés kialakulását. Öregkori szívpanaszokra, illetve a szívizmok degenerációs megbetegedéseire ajánlott galagonyatea és galagonyatartalmú készítmények fogyasztása.

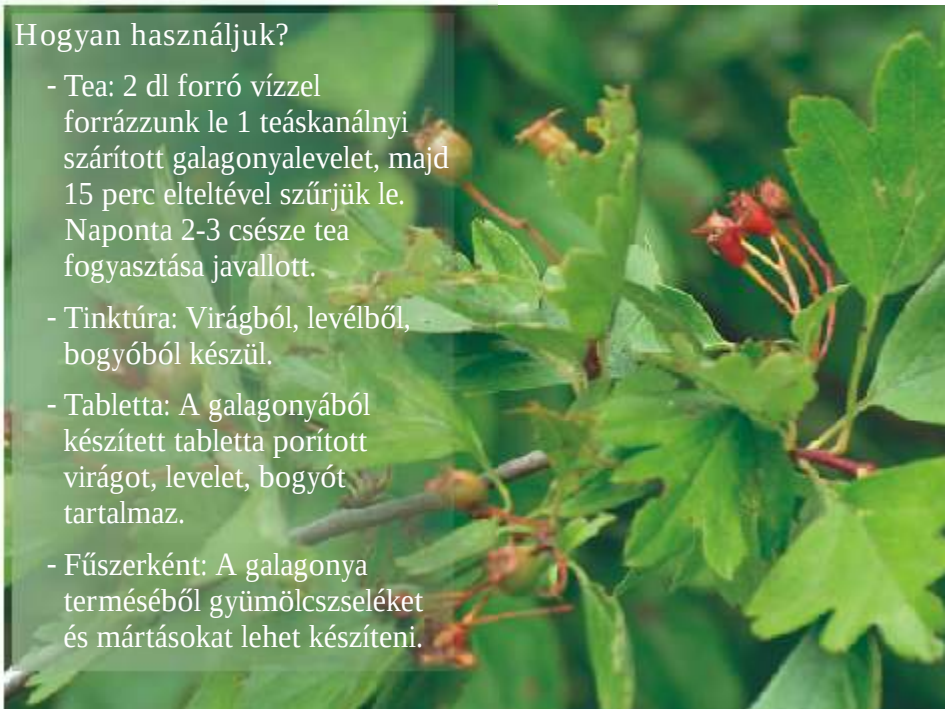

Hogyan használjuk?

- Tea: 2 dl forró vízzel forrázzunk le 1 teáskanálnyi szárított galagonyalevelet, majd 15 perc elteltével szűrjük le. Naponta 2-3 csésze tea fogyasztása javallott.
- Tinktúra: Virágból, levélből, bogyóból készül.
- Tabletta: A galagonyából készített tabletta porított virágot, levelet, bogyót tartalmaz.
- Fűszerként: A galagonya terméséből gyümölcszseléket és mártásokat lehet készíteni.

2007 - az év madara: A mezei veréb (Passer montanus)

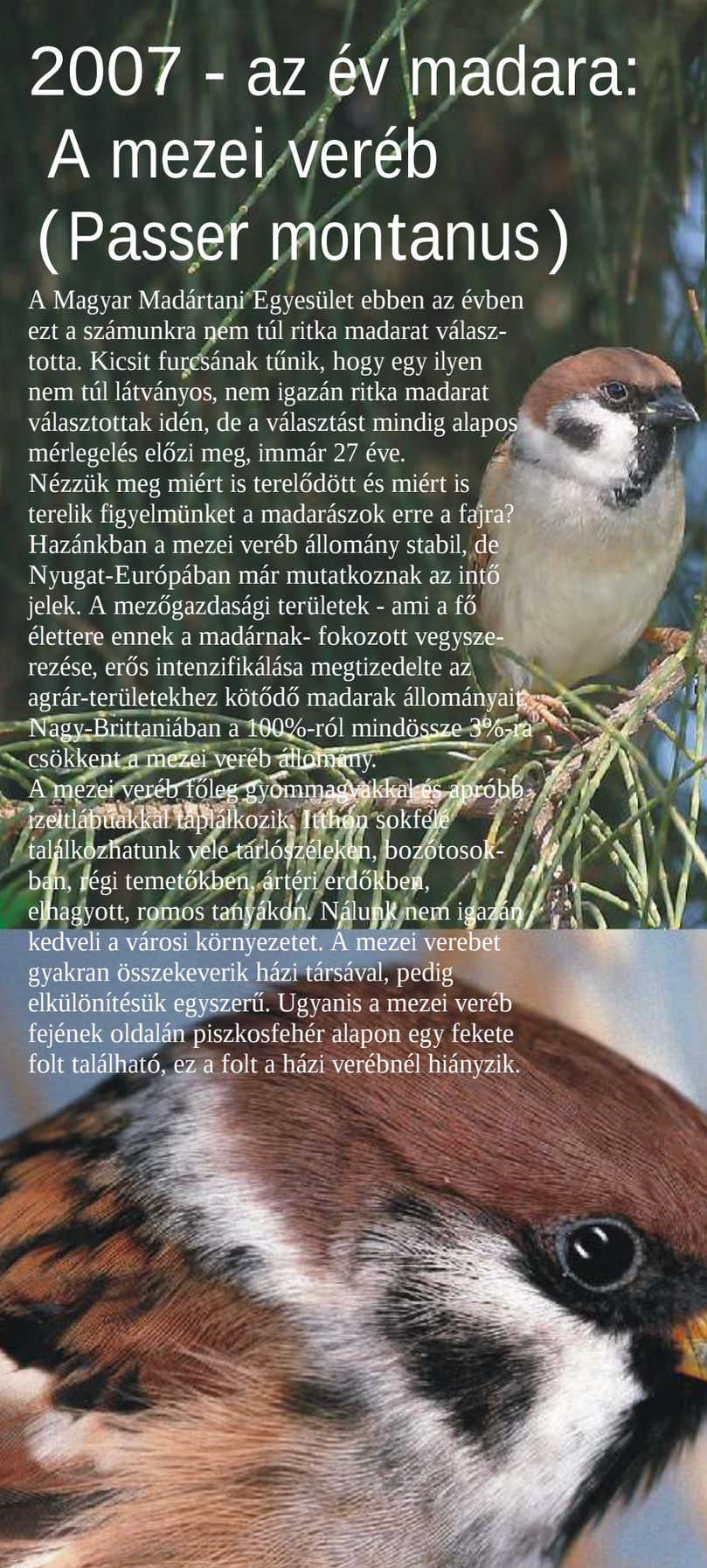

A Magyar Madártani Egyesület ebben az évben ezt a számunkra nem túl ritka madarat választotta. Kicsit furcsának tűnik, hogy egy ilyen nem túl látványos, nem igazán ritka madarat választottak idén, de a választást mindig alapos mérlegelés előzi meg, immár 27 éve.

Nézzük meg miért is terelődött és miért is terelik figyelmünket a madarászok erre a fajra? Hazánkban a mezei veréb állomány stabil, de Nyugat-Európában már mutatkoznak az intő jelek. A mezőgazdasági területek - ami a fő élettere ennek a madárnak- fokozott vegyszerezése, erős intenzifikálása megtizedelte az agrár-területekhez kötődő madarak állományait. Nagy-Brittaniában a 100%-ról mindössze 3%-ra csökkent a mezei veréb állomány.

A mezei veréb főleg gyommagvakkal és apróbb ízeltlábúakkal táplálkozik. Itthon sokfélé találkozhatunk vele tarlószéleken, bozótosokban, régi temetőkben, ártéri erdőkben, elhagyott, romos tanyákon. Nálunk nem igazán kedveli a városi környezetet. A mezei verebet gyakran összekeverik házi társával, pedig elkülönítésük egyszerű. Ugyanis a mezei veréb fejének oldalán piszkosfehér alapon egy fekete folt található, ez a folt a házi verébnél hiányzik.

2007 - az év fája: a szelídgesztenye (Castanea sativa)

A Nyugat-Magyarországi Egyetem és az Év Fája Alapítvány úgy döntött, hogy a 2007-es év fája a szelídgesztenye lesz.

E nemes fa a különböző gomba- és rovarkártevők támadásainak köszönhetően egyre jobban fogyatkozik hazánkban. Ezért emelték ki a többi fafaj közül ezt a tekintélyes, akár 30 méteres koronájú, bordás törzsű fát.

Ki gondolná, hogy a szelídgesztenye csak névrokoni kapcsolatban áll a vadgesztenyével. Ugyanis édes magvú gesztenyénk a bükkel és a tölgyekkel áll közeli rokonságban.

A magyar gesztenye szót valószínűleg a szlávok hozták be nyelvünkbe, de a török *ke'stane* és az albán *kestene*, illetve a *gestene* szavakhoz is nagyon hasonlít. Hazánkban helységnevek is utalhatnak a fára, mint például; Geszt, Gesztes, Gesztereed, Gesztely, Kesztölc, Keszthely. Hogy őshonos-e Magyarországon, arról vitatkoznak a kutatók. Egyesek szerint a Kárpát-medencében, Szatmár és Nagybánya környékén éri el elterjedésének északi határát. Mások szerint Kis-Ázsiából került Dél-Európába a római uralom idején.

Megint mások szerint a török hódoltság idején került hozzánk. A szelídgesztenye a hegyvidéki lombos erdők fája. Nálunk főleg Vas, Zala, Somogy megyében jellemzőek, de díszfaként sok helyen ültetik. Legfőbb ellenségei a Távol-Keletről átkerült, kéregrákot okozó *Cryphonectrica parasitica*, és a tintabetegséget okozó *Phytophtora cambivora*, valamint a Balaninus elephas nevű ormányosbogár lárvája.

A szelídgesztenye hasznos fafaj, nem csak jóízű magjai miatt, amit sült gesztenye és püré formájában ismerünk, hanem számos egyéb tulajdonsága miatt is. Magas csersavtartalma miatt bőrcserzésre is használták régen. Tanninartalma miatt rendkívül tartós, így a víz alatt akár több száz évig is megmaradhat. Jó építő és bútor alapanyag. Szeretik a méhek is, így finom, vörösesbarna színű gesztenyeméz nyerhető. Régebben levelének főzetével a szamárköhögést gyógyították.

La Fontaine, a majomról és a macskáról szóló meséje alapján terjedt el a közmondás: „Más számára kikaparja a gesztenyét a tűzből.” Ezen közmondás őse már egy XIII. századi örmény fabulában is szerepel.

Az oldalt összeállította: Varga András

Önnek semmi, a társadalomnak hatalmas támogatás
Az Egy százalék

Jó pár éve lehetőségünk van arra, hogy személyi jövedelemadónk egy százalékát ne a központi költségvetésbe fizessük be, hanem egy általunk méltónak talált civil szervezet számára ajánljuk fel.

Bár ez a felajánlás nem kerül semmibe az adózónak, sokan nem élnek ezzel a lehetőséggel. Míg egy-egy adózó esetében pár ezer forintot jelent, összességében milliárdok kerülhetnek a köz érdekében működő egyesületekhez, alapítványokhoz - akik nélkül nem olyan lenne az életünk, mint most; hiszen civil szervezetek gondoskodnak a kultúráról, sportról, természeti értékeik védelméről, de ellátják, gondozzák a szociálisan rászorultakat is. Azaz mindenféle feladatot ellátnak, melyek fontosak, de az állam, a szűkülő költségvetés nem képes ellátni.

Abban, hogy a felajánlások megtörténjenek, bizonyosan szerepe van annak, hogy nem túl egyszerű dolog az adóbevallások elkészítése.
Az önadózóknak könnyű dolguk van, hiszen 2007-ben is a személyi jövedelemadó bevallásával együtt nyújthatják be, a szokásos módon, zárt borítékban az 1 százalékos rendelkező nyilatkozatukat.
2007-ben új lehetőség, hogy az adóhatóság állapítja meg az adót. Azok, akik így kívánják megállapíttatni adójukat, az APEH-hez eljuttatandó bejelentésükkel és nyilatkozatával együtt február 15-éig rendelkezhetnek a megfizetett személyi jövedelemadó 1+1 százalékáról.

A munkavállaló kérheti, hogy munkáltatója állapítsa meg személyi jövedelemadóját. Amennyiben a munkáltató vállalja a munkáltatói adómegállapítást, a magánszemélynek elegendő május 21-éig leadnia az 1+1 százalékos rendelkező nyilatkozatát a munkáltató részére. A rendelkező nyilatkozatokat a munkáltató továbbítja az adóhatósághoz.
Amennyiben a munkáltató nem vállalja ezt, akkor marad az adóhatósági adómegállapítás. Ebben az esetben a nyilatkozatokat, igazolásokat a magánszemélynek február 15-éig kell leadnia a munkáltatóhoz, melyhez zárt borítékban csatolhatja az 1+1 százalékos rendelkező nyilatkozatokat is.

Persze, ez a felajánlás nem egyszerű, mégis, mivel az adóbevallást amúgy is el kell készíteni, nem csak ez lehet az oka hogy nem mindenki teszi meg a számára semmibe nem kerülő lépést. Több esetben az emberek nem ismerik a civil szervezeteket, esetleg nem bíznak bennük. De ha annak a szervezetnek ajánljuk az adónkat, melyet ismerünk, tudjuk, hogyan működik, akkor biztosan jó helyre kerül támogatás. Hogy mire fordítják az adóforintokat a szerveztek az is nyilvános. Azaz a civil szervezetek nem elbújnak, mint egy-egy állami hivatal, hanem a szemünk előtt működnek.

Ezért kérjük, hogy adója egy százalékát ajánlja lakóhelye ismert civil szervezetének, keresse azokat a hasznos célokat, melyeket támogatásra méltónak talál. Ha ez éppen a környezet- és természetvédelem, akkor támogassa az E-misszió Egyesületet.

Az E-misszió 2007-ben több konkrét célt jelölt meg, hogy mire is használja a támogatásokat. Ezek közül kiemelhető a hulladék kommandó, a madármentés, a Nyíregyházi Fák védelme. Kérjük, hogy az adó egy százalékát ajánlja az E-misszió Egyesületnek.
Adószámunk: 19214555-2-15.
A 2006. évben Egyesületünk 252.458 Ft támogatást kapott az adózóktól az egy százalékos felajánlásokból.

Köszönjük.

Az Egyesület nevében: Priksz Gábor - elnök

Erdei iskolánk bõvítése, szépítése

Már hosszú ideje felmerült az az igény, hogy növelni kellene az Egyesület Márokpapin lévő, elsősorban környezeti nevelési program által használt házikójának komfortját és befogadóképességét. Az eredetileg nyári táborok szervezésére kialakított ház, már nem elégíti ki teljes mértékben a kora tavaszi és a késő őszi erdei iskolák komfort igényeit.

A hosszas tervezési fázist követően a 2005-ös év végén írtunk egy pályázatot, melynek egy részét meg is nyertük, így a 2006-os év kora őszén elkezdtük erdei iskolánk bővítését. Az enyhe télnek köszönhetően az év végére tető alá került a vályogból készülő új épületrész.

A munka során 70 m^2-rel bővül ingatlanunk. A meglévő épületet egy nemenként elkülönülő, négyállásos vizesblokkal és egy újabb hállóresszel toldjuk meg, így a kapacitás és komfort növelésén túl ingatlanunk alkalmassá válik téli erdei iskolák megvalósítására is.
A tető alá kerülés az építkezés látványos részét teszi ki, azonban hátra vannak még a szakipari - így villany-, gáz-, vízszerelés - és a tatarozási munkák, amelyet - habár nagyon enyhe telünk van - már nem lett volna ildomos elkezdeni.

Mivel a megnyert összeg nem fedezte az építkezés költségeit, e célra más forrásokat is átcsoportosítottunk. Ez így mind rendben lenne, ha a megnyert pályázati pénzek a megadott ütemben csordogálnának.
Azonban Isten malmai lassan őrölnek. Ez azt jelenti, hogy annak ellenére, hogy a pályázati feltételek alapján október 15-ig be kellett volna fejezni a beruházást (nem részletezném, hogy milyen különféle indokokra hivatkozva), ez idáig még az aláírt szerződést sem kaptuk vissza a Minisztériumtól.

Természetesen mi nem akarunk a határidőkkel csúszni, így optimistán hozzáfogtunk a beruházáshoz. Nem is lenne gondunk, ha a pályázatkiíró a megadott időpontokat legalább megközelítőleg tudná tartani, csakhogy az eltelt másfél év alatt megváltoztak az építkezés költségei, így az előre betervezett költségek nem elegendők a megkezdett beruházás teljes befejezésére.

Így kérjük tagjainkat, amennyiben módjukban áll támogassák Egyesületünk környezeti nevelési programját. Nagyon hálásak vagyunk azoknak, akik az adójuk 1%-át felajánlják, de ha ezen felül is ki tudják venni részüket a ránk nehezedő teherből, azt is nagyon megköszönjük.

Továbbá mindenkit invitálunk egy tavaszi kaláka munkára. Újra fel kell építenünk egy, a foglalkozások lebonyolítására alkalmas esőbeállót. A munka vezetését hozzáértő, igen aktív tagtársunk, Somlai Tibor már vállalta.
Várunk minden tenni vágyó egyént egy kerítésfonási partira, ahol a szorgos kezek betekintést nyerhetnek a régi korok mindennapi munkáiba. Ezek mellett a minden évben esedékes állagmegóvási munkákat is el kell végezni (pl. meszelés, festés).
A tevékeny hosszú hétvégét az első melegebb tavaszi napokra tervezzük, amikor a dolgos teendők mellett időt szakítunk az akkor virágzó kockás liliom megtekintésére is. Jó kedvben és jó társaságban mindig jobban megy a munka, amihez szabadtűzön való főzéssel és tarpai szilvakülönlegességekkel kívánunk hozzájárulni.

Mivel a dolgos kezek hétvégéjének dátumát nagyban befolyásolja az időjárás, akit érdekel a munka, a szokezs@e-misszio.hu címen jelezze szándékát. Amint körvonalazódik az időpont, azt honlapunk „aktuális” c. rovatába is feltesszük.
www.e-misszio.hu

Szőke Zsuzsa
Környezeti nevelés programvezető

Palackba zárt víz

A palackozott vizek egészségi veszélyeire hívta fel a figyelmet a fenntartható élelmiszer-gazdálkodás mellett kiálló Sustain-csoport Nagy-Britanniában.

Szerintük nem csak kidobott pénz palackozott vizekre költeni, de a nátriumtartalom és az esetleg a palackokból kioldódó mérgek miatt kifejezetten káros lehet a fogyasztásuk.

A tét hatalmas, az Egyesült Királyságban például évente kétmilliárd fontért (mintegy 750 milliárd forint) vásárolnak palackozott vizeket - írja az inforadio.hu.

A jelentés készítői szerint az ásvány- és forrásvizek iránti hatalmas kereslet teljes egészében a gyártók marketingmunkájának köszönhető, a vakteszteken ugyanis az emberek jelentős része a csapvizet találja finomabbnak.

A jelentés kiemeli a szigetországbeli csapvíz kiváló minőségét: 2005-ben a vizsgált minták 99,96 százaléka megfelelt a legszigorúbb szabványoknak, és a maradék is biztonságos volt.

További érv a csapvíz mellett, hogy átlagosan ezerszer olcsóbb, mint a palackozott vizek, ráadásul környezetbarát, hiszen nem igényel csomagolóanyagot, és nem szállítják az ország, illetve a világ más részeiről.

Ez utóbbi legkirívóbb példája az ínyencek (mások szerint sznobok) egyik kedvence, a Fidzsi-szigetekről származó Perrier forrásvíz.

A jelentés kiemeli a palackozott vizekkel kapcsolatos egészségi problémákat; a szívproblémákkal küzdőknek például figyelniük kell a víz szódiumtartalmát.

A francia szenátus korábban arra hívta fel az ásványvizek kedvelőit, hogy gyakran váltsanak márkát, mert így elkerülhetik az egyes fajták nagy mennyiségben és hosszú időn keresztül való fogyasztásának káros hatásait.

A szerzők emlékeztetnek arra is, hogy 1989-ben mérgező benzolt találtak a Perrier-ben, 2004-ben pedig a szintén mérgező brómot a Coca-Cola Dasani márkájában.

Azok a vizek, amelyeket polietilén-tereftalát (PET) palackokba csomagolnak, a kimosódás miatt kis mennyiségben a nehézfémek közé tartozó antimont tartalmazhatnak.

A brit üdítőgyártó-szövetség ugyanakkor visszautasította a jelentés állításait, és közölte: a palackozott víz biztonságos, higiénikus és környezetbarát.

Forrás: Stop.hu

* *

A víz az élet forrása

Hasznos tippek a víz takarékos használatához - nem csak gyerekeknek!

Noha a Föld felszínének több, mint 70%-át víz borítja, ennek csupán 1%-a alkalmas emberi fogyasztásra. Ezért fontos védeni a vizeket és takarékoskodni a vízzel.

A víz, ez a szagtalan, színtelen, íztelen folyadék észrevétlenül jut el hozzánk, mindenhol jelen van, létezését biztosan Te magad is természetesnek veszed.

Sokat köszönhetünk a víznek, hiszen nélküle nem lenne élet bolygónkon. Minél több ember él a Földön, annál több ivóvizet fogyasztunk.

Ma több mint egy milliárd szomjazó ember él a Földön, és több mint kétmilliárdan nélkülözik a tiszta vizet a mindennapi mosakodáshoz, főzéshez.

A gyárakból kibocsátott szennyeződések, a műtrágya és a növényvédő szerek használata ezzel egy időben csökkenti az ivóvíztartalékokat.

Éppen ezért nagyon fontos, hogy kivétel nélkül mindenki tegyen ennek a problémának a leküzdéséért. Te is tehetsz érte! Ha csak egy kicsit is jobban odafigyelsz, arra, hogyan használod naponta a vizet, máris közelebb kerülünk a megoldáshoz. A sok-sok csepp takarékosság eredménye tengernyi tiszta víz lehet!

Ha figyelmesen végigolvasod az alábbi írást, látni fogod, milyen kicsiny odafigyelés is elég ahhoz, hogy óvjuk és megőrizzük tiszta vizeinket. Köszönjük, hogy Te is segítesz megóvni Földünket a kiszáradástól.

Vigyázz a vizekre!

Sok vegyszer van, amely a csatornába kerülve veszélyezteti a vizeket. Az olyan anyagok, mint a körömlakklemosó, a benzin, a motorolaj, a hígító vagy a rovarirtó szerek nem kerülhetnek a lefolyóba.

A szennyvíztisztítók nem azért vannak, hogy ezeket kiszűrjék. Az esővízzel így is sok olyan vegyi anyag kerül az utcáról, a kertekből és a mezőről a folyókba és a tavakba, melyek szennyezik a vizet. Ügyelj arra, milyen vegyszereket használsz, és miként szabadulsz meg tőlük!

Az újrafeldolgozással vizet takaríthatunk meg. Az ipar a víz legnagyobb felhasználója. Több ezer liter vizet használunk a különféle termékek előállításához. Például egy tonna papír előállításához mintegy 27 000 liter vízre van szükség. Így minden tonna újrafelhasznált papírral több ezer liter víz takarítható meg. Megdöbbentő adat az is, hogy az élelmiszertermelés fogyasztja a legtöbb vizet a világon: az elfogyasztott vízmennyiség csaknem háromnegyedét. Apró kis tettekkel is segíthetünk azon, hogy kevesebb tiszta vizet használjunk el fölöslegesen.

Már az is nagy segítség, ha Te és családtagjaid takarékoskodtok a vízzel. Ha például megjavítjátok otthon a csöpögő csapokat. Okosan kell használnunk a vizet. Tudtad, hogy azok a gépek, eszközök, amelyeket nap, mint nap a mosás, fürdés során használtok, mennyi vizet fogyasztanak?

Lássunk néhány példát!

WC öblítés = 11-26 liter

mosogatás = 40 liter

lassan csöpögő csap = 40-120 liter

fürdés = 75-95 liter

Mosógép = 120 liter

Vízhasználat okosan

- Ha csöpögő csapot látsz, szólj egy felnőttnek! Még egy lassan csöpögő csap is 40-120 liter vizet pazarolhat el naponta. Ha elzárás után is tovább csöpög, lehet, hogy ki kell cserélni a tömítőgyűrűt. Tömítőgyűrűt a vas- és műszaki boltokban vehetsz.
- Zárd el a vizet, miközben fogat mosol! A zuhanyozás is kevesebb vizet igényel.
- Kérd meg a szüleidet, hogy szereljenek fel alacsony áteresztésű zuhanyrózsákat! Így még több vizet takaríthattok meg. A hagyományos rózsa körülbelül 37 liter vizet enged át percenként. Az alacsony áteresztésű zuhanyrózsák azonban csupán 10-15 litert.
- Amikor csak teheted, hideg vizet használj! A víz felmelegítéséhez több energia szükséges. Állítsd alacsony fokozatra a vízmelegítőt!
- Olyankor öntözd a pázsitot, amikor kevésbé valószínű, hogy a víz elpárolog: reggel 8 óra elõtt, este 8 után, hűvösebb napokon.
- Ne önts mérgező anyagokat a lefolyóba!
- Ne kend be magad napolajjal vagy krémekkel, ha tavakban vagy folyókban akarsz fürdeni!
- Sok mosógép közel 150 liter vizet használ el egy mosáshoz. Ezért csak úgy érdemes elindítani a mosógépet, ha telepakolod.

Forrás és további információ:
www.vizvilagnap.hu
Http://vizvilagnap.kvvm.hu

Az élõ hagyomány

"Láttam a boldogságot én,
lágy volt, kövér, és másfél mázsa."

(József Attila)

Mégpedig - ez esetben - szó szerint is élő, hiszen elfelejtett háziállataink közül néhány „feltámadni" látszik. A kutyák közül az erdélyi kopó, a magyar agár, a puli után a pumi és mudi, a náluk is nagyobbak közül pedig a parlagi kecske, a szürke marha és mindenek előtt a mangalica. Igen, az Afrikából idekerült gyöngytyúk és strucc mellett most már a jó kis hazai is megdobogtatja sokak szívét, s nem utolsó szempontként: töltögeti éléstárát. Mivel pedig a mangalicának eleve szezonja van, ezennel őt mutatnánk be közelebbről olvasóinknak.

Ha már a Taktaközben itt-ott meghonosított struccot hoztuk fel élő példaként, ellensúlyozására álljon itt Tiszaladány egyre gyarapodó mangalicaállománya. Mivel a disznóvágások idején állandóan változik számuk, nem volt értelme összegezni, mennyi is az annyi, de azt azért bátran kijelenthetjük: a faluban 20-30 példány folyamatosan fellelhető. A tokaji képviselőtestületben helyet foglaló, ám Ladányból elszármazott, s a kihűlni nem hagyott családi fészekbe mind gyakrabban visszajáró Sajtos Laci bácsi mellett az ugyancsak Tokajban élő Mankovits Tamás a másik éltenyésztő, s elvétve máshol is kuncog egy-egy példány az ősi magyar fajtából.

Ami máris egy eloszlatásra váró tévhit. A mangalica ugyanis nem ám Árpád apánk díszkíséreteként jött be a Kárpát-medencébe, mint a szürke marha, hanem céltudatos tenyésztőmunka eredménye. 1780 és 1850 között a szalontai, a bakonyi, az alföldi fajták és a sumadia nevű szerb sertés keresztezéséből jött létre. 1850-től száz éven keresztül a világ legjelentősebb és legkeresettebb zsírsertés fajtája volt, és ma újra az.

Örvendetes szaporodására álljon itt alátámasztásként: a 2004. évi tenyésztési eredmények alapján 5028 fialásból 30.314 mangalica malacka született a magyar ég alatt.

Apropó, születés! A fialási átlag e fajtánál alacsonyabb mint a többinél, átlagosan 6 malac. Ebből viszont a 21 napos kort tízből kilenc el is éri. A kocaforgó így 1,65 körül alakul, s az egy kocára jutó hízó 9 db/év. Kis, illetve közepes szaporasága mellett hátránya még a fajtának, hogy lassan fejlődik, későn válik tenyészéretté, ellenben egyértelmű előnye, hogy korán érik, s ezért korán is kezd zsírosodni (úgy 40 kg fölött).
Növekedési erélye, napi testtömeggyarapodása egykor közepesnek volt mondható, a mai intenzív fajtákhoz mérten viszont meglehetősen kicsi. Takarmányhasznosítása is közepesnek mondható (4-5 kg/súly kg), válogatósnak viszont végképp nem mondható. Gyakorlatilag ellegel magának egész évben. (A süldőztetés és a hízlalás során kifejezetten megjavítja az étvágyát a zöld növényi takarmány.)
Kiválóan hasznosítja a mezőgazdasági- és élelmiszeripari melléktermékeket. Jól tűri az intenzív tartást is, de semmiképp nem viseli el a zsúfolt elhelyezést.

Vágásra legjobban 140-160 kg közötti élőtömeg elérésekor „érik meg", ilyenkor nemcsak sonkájának a minősége kedvező, de húsának és szalonnájának koleszterintartalma is lecsökken, optimális súlyát úgy 10-12 hónapos korában éri el. Hagyományos és főleg hiányos takarmányozás esetén csak másfél éves korára üti meg a 150 kilós vágósúlyt. (A fiatalkori hiányos takarmányozás különösen visszaveti a fejlődésben, amitől a malac „csökötté" válik. A hízlalási időszakban viszont nem igényli ugyanazt a bőséges fehérjebevitelt, mint a modern sertések, pontosabban nem tudja gyarapodással meghálálni.)

Összességében elmondható, a mangalica más, elterjedtebb fajtákhoz képest felényi húst és kétszer annyi zsírt ad, kivételes minőségű sonkát viszont csak ő és az ibérico nevű olasz fajta képes adni. Értékét így leginkább ebben kellene mérni.

Técsi Zoltán

Természetes vitaminpótlás

A naptári tél vége felé járunk, sokan telve disznótoros étkekkel, és vágyakozva valami könnyebb, egészségesebb étel után. Egy dokumentumfilmben láttam, hogy egy Romániában élő, szegény magyar asszony nem panaszkodik, bár nagyon szerény körülmények között él, egyszer az életben megkóstolna egy narancsot…
…A mi életünkben ebben már nincs semmi különös, bármikor ehetünk déligyümölcsöt.
Ilyenkor nem érik semmilyen gyümölcs, nem szedhetünk a kertünkben salátát, paprikát, mégis, szinte bármihez hozzájuthatunk. Pár hete köztudomásra került jónéhány negatív példa, amikor a vett mintákban nemhogy találtak egészségre ártalmas vegyszereket, de az engedélyezett határérték többszöröse is kimutatható volt egyes esetekben. Bár a magyar minták között is előfordul időnként problémás eset, általában elmondható, hogy a hazai termékek sokkal megbízhatóbbak a külföldieknél.
Nem győzzük elégszer hangoztatni, mennyire fontos az idénygyümölcs, -zöldség választása, és hogy azok közül is a magyart válasszuk. Ez ugyanis biztosan nem utazott több ezer kilométert (így kevesebb kerül a környezetbe a klímaváltozásért is felelős széndioxidból, nitrogén-oxidból, metánból), megbízhatóbb, földrajzi helyzetünkből adódóan zamatosabb, és a termelő is könnyebben visszakereshető.
Miért kellene télen is friss paradicsomot enni?
A magyar hagyományos étkezésben megvoltak azok a téli vitaminpótlók, amelyekkel át lehetett vészelni ezt az időszakot, csak hajlamosak vagyunk róluk megfeledkezni ebben a túltermelésben szenvedő, mindent a fogyasztóra tukmáló világban. Igen egyszerű ételekkel, egyszerű módszerekkel sok-sok vitamint és immunerősítőt vihetünk szervezetünkbe.
Ezúttal néhány zöldségfélét mutatok be:

Fekete retek: az esti órákban fogyasszuk! Magas C-vitamin tartalma mellett értékesek antibakterilális, gombaölő hatású mustárolaj-glikozidjai.
Köhögésre, torokfájásra is jó: a retek közepébe kaparjunk üreget, tegyünk bele mézet, állítsuk bele valamibe, hogy ne folyjon ki a méz. Kb. 1 nap alatt híg lé lesz a mézből, és sok vitamint vesz át a retektől. Ezt kanalazzuk ki!

Káposzta: nyersen, savanyítva és főve is nagyon egészséges. Számos nélkülözhetetlen anyag található benne: kálium, kalcium, foszfor, vas, nátrium, illetve sok A, B, és U vitamint tartalmaz. Külön kiemelendő C vitamin, jód-, klór-, kéntartalma!
Kutatások szerint rákellenes tulajdonságú táplálék, és egyes emésztőszervi problémákra is jó hatása van.

Mogyoró: sok élelmi rostot és jó, azaz telítetlen zsírsavakat tartalmaz. A legmagasabb réztartalmú élelmiszerek közé tartozik, és jó pár fontos vitamint is kapunk fogyasztásával: jelentős B_1, B_2, C, H és E vitaminforrás, emellett van benne kálium és kalcium is.

Cékla: tartalmaz káliumot, kalciumot, foszfort, vasat, nátriumot, ként, A, B és C vitaminokat. Finom salátákat lehet belőle készíteni, a leve pedig jól jön a náthás, influenzás időszakban.

Sárgarépa: értékes zöldség magas béta-karotin (az A vitamin elővitaminja) tartalma miatt, mely véd a szabad gyökökkel szemben, emellett C vitamin is van benne. Jelentős élelmi rost tartalma is, rendszeres fogyasztása jó hatással van az emésztésre, különösen főve. Számtalan ételben szerepel, így igen változatosan készíthetjük el.

Csírák: érdemes magvakat csíráztatni, hiszen így télidőben is bármikor könnyen termelhetünk magunknak értékes, vitamindús, frissességet nyújtó, finom zöldségeket, melyeknek szintén fontos szerepe van az immunrendszer erősítésében, és különböző betegségek megelőzésében.
Némelyik pár nap alatt ehető, némelyikre több napot is várni kell, de megéri. Gazdag A, B, C, D, K, E vitamin és ásványi anyag (pl.: kalcium, magnézium, foszfor, klór, kálium, nátrium) források, és többszörösen telítetlen zsírsavakat is tartalmaznak. Különböző magvakat csíráztathatunk, például búzát, lucernát, vörösherét, babféléket, mustármagot, napraforgót, zászsát.
Csíráztatótálat vásárolhatunk is, ennek kezelése nagyon egyszerű, de pl. nedvesen tartott itatóspapíron is próbálkozhatunk, magvakat pedig a bioboltokban szerezhetünk.

Téli gyümölcsigényünket kielégíthetjük almával, körtével, és a gondos háziasszonyok által eltett befőttekkel. Aztán majd ha jön a hónapos retek, újhagyma, saláta, málna, eper ideje, igazán az újdonság erejével fognak hatni, és sokkal nagyobb élményt fognak nyújtani, mintha folyamatosan vásárolnánk szezonon kívül is.

Lívia

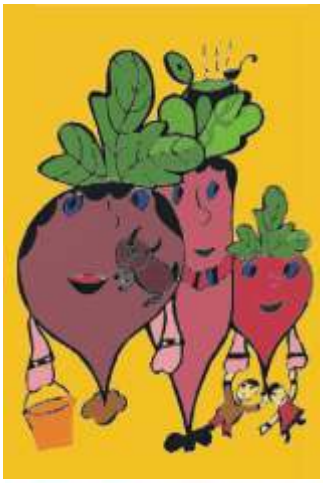

Mese a fáról, amelynek nem volt szabad növekednie

Volt egyszer egy kicsi fa, amit a kertész és a felesége ültettek. Nem telt el sok idő, és máris lehetett látni, amint az első zöld hajtás szelíden kibújt a földből. A fa, ami tulajdonképpen még egyáltalán nem volt egy igazi fa, először pillantotta meg a Napot. Érezte levélkéjén a Nap sugarainak melegét, és feléje nyújtózott. Köszöntötte a maga módján, boldogan hagyta magát beragyogni és csodaszépnek találta, hogy a világon van és növekszik.

- Nézd csak, hát nem kedves a mi fánk? - szólt a kertész a feleségéhez.

- Igen, ahogy mondod, egy szép fa.

A fa elkezdett növekedni, nagyobb és magasabb lett, mindig tovább nyújtózott a Nap felé. Érezte a szelet és az esőt, élvezte a meleget és a biztos talajt a gyökerei körül, és boldog volt. Valahányszor a kertész és a felesége eljöttek, hogy megnézzék, megitassák vízzel és szép fának nevezzék, jól érezte magát. Mert valaki szerette őt, ápolta, gondozta és vigyázott rá. Nem volt egyedül a világon. Így megelégedetten növekedett magának, és nem is akart semmi mást, mint élni és növekedni, érezni a szelet és az esőt, a földet és a Napot, azt, hogy szeretik, és ő is szeretni akart másokat.

Egyik napon észrevette a fa, hogy különösen jó volt egy kicsit oldal felé nőni, mert onnan jobban sütött a Nap a leveleire. Most azért egy kicsit balra kezdett nőni.

- Nézd a mi fánk ferdén nő! - mondta a kertész. Mióta szabad a fáknak ferdén nőniük, és méghozzá a mi kertünkben?

- Pont a mi fánk! Hozd csak az ollót, hogy egyenesre nyessük a fát!

A fa keservesen sírt. Az emberek, akik őt eddig olyan szeretettel gondozták, akikben bízott, levágták ágait, amelyek közelebb voltak a Naphoz. Ettől kezdve nem nyújtotta ágait a nap felé.

- Ugye milyen jó kis fa a miénk?

- Bizony, igazad van, a mi fánk jó fa.

A fa elkezdte érteni a dolgot. Ha azt csinálta, ami kedvére volt és örömet okozott, akkor szemmel láthatóan rossz fa volt. Csak akkor volt kedves és jó, ha azt tette amit a kertész és felesége elvártak tőle. Ezért aztán egyenesen fölfelé nőtt, és vigyázott arra, nehogy még egyszer ferdén nőjön.

- Nézz oda, a mi fánk szégyentelen gyorsasággal nő a magasba. Illik ez egy igazi fához?

Gyorsan elküldte feleségét az ollóért, hogy visszavágja az ágakat. Ezen az éjszakán nagyon sokáig sírt a fa. Miért vágták le csak úgy az ágait, amik nem tetszenek a kertésznek és feleségének? A fa dacos lett. Nos jó, ha a magasba nem lehet, akkor majd széltébe. Majd meglátják, mire mennek vele.

Végülis, ő csak növekedni akart, érezni akarta a napot, a szelet, a földet, örömre vágyott, és örömöt akart adni. Bensejében egészen pontosan érezte, hogy a növekedés helyes dolog. Így hát most oldalágakat hajtott.

- Hát ezt nem tudom megérteni - morgott a kertész -, képzeld csak a mi fánk egyszerűen csak széltében növekszik. Illik ez?

- Ezt nem engedhetjük meg neki. Újból helyre kell nyesnünk.

A fa már nem tudott sírni, nem volt több könnye. Abbahagyta a növekedést. Már nem volt öröm számára az élet. Mégis, úgy tűnt, most tetszik a kertésznek és feleségének. Ha az egész már nem is okoz igazi örömöt, de legalább szeretik. Így gondolta a fa.

Sok évvel később arrafelé járt egy kicsi leányka az apjával. Közben a fa felnőtté vált, a kertész és felesége büszkék voltak rá. Igazi, tisztességes fa lett belőle. A kicsi leányka megállt a fa előtt.

- Apa szerinted is szomorúnak látszik ez a fa?

- Nem tudom, amikor kicsi voltam, mint te, még én is láttam, hogy egy fa örül vagy szomorkodik. De ma már ezt nem látom.

- A fa tényleg szomorúnak látszik, biztosan senki sem szereti igazán. Nézd csak, milyen rendesen nőttek az ágai. Azt hiszem, egészen másként akart volna nőni, és ezért szomorú most.

Amikor a leányka látta, hogy senki sincs a közelben, gyöngéden simogatni kezdte a fa kérgét. Közben halkan suttogta: „Én szeretlek téged, fa. Veled vagyok. Ne add föl, kedves fa!” Együtt élték át, ahogy a fa nagyon óvatosan, először félénken és tétován, majd kicsit bátrabban, végül erőteljesen növekedni kezdett. Telve életörömmel görbén lefelé növesztette ágait, mintha először csak hajladozni akarna, és kinyújtóztatni a tagjait.

Azután oldal irányba növelte ágait, mintha az egész világot a karjaiba akarná zárni, majd a magasba, hogy mindenkinek megmutassa, milyen boldognak érzi magát.

A kertész és felesége alig hittek a szemüknek, mégis csendes örömmel figyelték, ahogy a leányka mindenért megdicsérte a fát, amit csak növesztett magán. Legjobban a leányka örült, hogy az ő fája mindazoknak, akik megcsodálták, bátorságot és kedvet adott az élethez.

Zöld Szemfüles” - természet- és környezetvédelmi internetes vetélkedõ

Egyesületünk újra megszervezi az általános iskola felső tagozatosainak az utóbbi években már sikeressé vált természet- és környezetvédelmi internetes vetélkedőjét. Célunk, hogy a tanulók ismerjék meg hazánk állat- és növényvilágát, valamint a természet- és a környezetvédelem fontos területeit. Ismerjék fel a természetben lejátszódó összefüggéseket és fejlődjön rendszerszemléletük. Továbbá új ismereteik révén képesek legyenek környezettudatos életvitelük kialakítására.
A versenyre 3 fős csapatok jelentkezését várjuk az 5-6-7-8. évfolyamokból. A 3 fordulós vetélkedő feladatsorai az Egyesület honlapjáról www.e-misszio.hu tölthetőek le, melyek megoldására egy-egy hónap áll rendelkezésre.
A három legjobb csapatból az első nyári táborozást nyer az Egyesület táborában, a másik két csapatot újság-előfizetéssel, terepi felszerelésekkel és egyéb értékes nyereményekkel jutalmazzuk.

Jelentkezni az Egyesület honlapján lehet, melynek határideje az első forduló leadási dátumáig (február 20.) tart. Az első feladatsor január 20-tól tölthető le honlapunkról.
A vetélkedővel kapcsolatos kérdéseivel forduljon Egyesületünk környezeti nevelőihez, Varga Andráshoz és Szőke Zsuzsához. E-mail: bandiras@e-misszio.hu, Tel: 06-42-423-818 vagy 06-30-236-73-89

ZÖLDÖVEZET

KÖRNYEZETBARÁT TERMÉKEK BOLTJA

Termékeink:
- növényi alapú, állatkísérletmentes kozmetikumok: samponok, tusfürdők, arckrémek, testápolók, szappanok, kéz- és lábápolók, fürdő- és masszázsolajok, fogporok
- környezetbarát tisztítószerek: mosogatószer, mosószóda, bórax, szódabikarbóna, súrolópor, wc-olaj, háztartási étolajderítő, kamillás kézmosópor
- ultramaggal ellátott, mosható nadrágpelenka; lebomló biofóliás nadrágpelenka
- újrapapírból készült borítékok, fénymásoló- és nyomtatópapír
- környezetvédelemről, természetvédelemről, környezeti nevelésről szóló folyóiratok, könyvek, oktatóanyagok, kifestők, egyéb kiadványok

Az Egyesület honlapján (www.e-misszio.hu) folyamatosan frissítjük a Zöldövezet boltban található termékek listáját, így az érdeklődők mindig naprakészen informálódhatnak a régi és új árucikkekről.

Környezeti Tanácsadó Iroda

KÖTHÁLÓ

Elérhetőségeink:
Telefonon: 42/423-818
Személyesen vagy levélben:
4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6.
emisszio@e-misszio.hu
www.e-misszio.hu

Nyitva tartás:
Hétfő, péntek: 8:00-14:00
Kedd-csütörtök: 8:00-16:00

Z Ö L D Ö V E Z E T - Vannak olyan fogyasztási cikkek, amelyek sem a saját egészségünkre, sem környezetünkre nem jelentenek veszélyt, mégis ismeretlenek… Ezen kívánunk változtatni!
Az E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület fontos feladatának tartja, hogy a lakosság számára alternatívát teremtsen a környezetünket károsító, Földünket és légkörét szennyező termékekkel szemben. Most induló sorozatunkban a környezet-kímélő háztartási és kozmetikai szereket kívánjuk bemutatni, választási lehetőséget kínálva.

BORAX (Nátrium-tetraborát)

- Mosásnál kitűnően helyettesíti a klórtartalmú fehérítőket, de színes ruhákhoz nem javasoljuk.
- Fertőtlenítő hatása miatt kitűnő tisztítószere a fürdőszoba és a WC felületeinek.
- Vörösborfolt sóval, kevés citromlével vagy langyos tejbe áztatással távolítható el. Só helyett boraxot is használhatunk, fél órát hagyjuk rajta, majd mossuk ki.
- A fehér gallért vagy hímzést meleg, mosószeres vízben mossuk ki, majd boraxos vízben főzzük át.
- Az elszíneződött tűzálló sütőedényeket mossuk borax és víz keverékével, a sütés foltjai gyorsan eltűnnek.
- A mosószerhez adott borax eltávolítja a krómozott bútorok makacs foltjait.
- A citromlével kevert borax pasztaként a piszkos kádat rendben tartja. WC tisztítására kitűnő a borax-citrom keverék.
- A boraxos víz a szeméttároló edényt szagtalanítja.
- Selyemből borax oldattal tudjuk kitisztítani az izzadság foltját. Ezután a teljes anyagot langyos vízzel öblítsük ki. Ügyeljünk azonban a textília színtartósságára.
- Színes anyagból teafoltokat 10%-os meleg borax-oldattal távolíthatunk el. Itt is figyelni kell az anyag színtartósságára. Kiöblítjük, majd citromlevet csepegtetünk a foltra. Néhány perc után ismét kiöblítjük.
- Ha belső párás térbe vagy kültérbe, tető alá kerülő új faanyagot 1:1 arányú borax-bórsav 10%-os, 50 °C-os oldatával bepermetezzük, a gombák, rovarok számára kellemetlen életteret alakítunk ki. Így hosszú időre megóvható a faanyag.

ÁLLÍTSUK MEG AZ ILLEGÁLIS HULLADÉKLERAKÁST!

TÁMOGASSA HULLADÉK KOMMANDÓNKAT, ADÓJÁNAK 1%-VAL!

1 9 2 1 4 5 5 5 – 2 – 1 5